

Nr 51

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1959/60 till allmänna läroverken m.m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

1:o) **Allmänna läroverken: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 193, s. 422—456 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1959) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att samrealskolorna i Fagersta samt Blackeberg och Gubbängen, de båda sistnämnda i Stockholm, från och med budgetåret 1959/60 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall ombildas till högre allmänna läroverk med den linjeorganisation Kungl. Maj:t bestämmer, skolande ombildningen tillgå sålunda, att första ringen vid ombildningen omedelbart upprättas och sedan ytterligare en ring per år, till dess gymnasiet är i sin helhet färdigbildat;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, som föranledes av vad departementschefen förordat;

dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60;

dels ock till Allmänna läroverken: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 204 638 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *Arvidson* väckt motion (II: 105), i vilken hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om ökning av antalet veckotimmar i matematik i enhetsskolans och realskolans högsta klasser.

För huvudpunkterna i Kungl. Maj:ts förslag — som för nästa budgetår

innebär en sammanlagd anslagshöjning med 9 638 000 kronor — torde få lämnas följande redogörelse.

Förstatligande av kommunala gymnasier. Den sedan flera år pågående utbyggnaden av den statliga gymnasieorganisationen genom förstatligande av kommunala gymnasier har hittills omfattat 35 gymnasier. För nästa budgetår föreslår Kungl. Maj:t förstatligande av tre kommunala gymnasier, nämligen gymnasierna i Fagersta samt Blackeberg och Gubbängen, de båda sistnämnda i Stockholm.

Försöksgymnasier. Försöksgymnasiet i Skellefteå omfattar för närvarande en allmän linje. Linjeorganisationen beräknas nästa år komma att utökas med en reallinje.

Kungl. Maj:t finner i likhet med skolöverstyrelsen förutsättningar föreliggande för försöksgymnasiet i Nacka att starta budgetåret 1959/60. Med hänsyn till nu tillgängliga siffror beträffande elevunderlaget räknas tills vidare med att tre avdelningar av första ringen inrättas nästa budgetår.

Kompletteringsgymnasier. Beträffande kompletteringsgymnasiet i Stockholm föreslår Kungl. Maj:t anvisande av ett belopp av 19 000 kronor till anställande av tillfällig personal inklusive assistent åt rektor. Därutöver föreslås att till lärararvoden vid egna kurser anvisas 10 000 kronor.

Lärartjänster m.m. Kungl. Maj:ts förslag innebär — förutom automatiska utgiftsändringar — huvudsakligen följande:

- 1) uppflyttning i högre lönegrad av rektorstjänsterna vid de tre samrealskolor, som föreslås ombildade till högre allmänna läroverk,
- 2) inrättande av följande antal nya ordinarie tjänster, nämligen 77 lektorstjänster, 274 adjunktstjänster i Ao 23, 122 adjunkts- och ämneslärares tjänster i Ao 21 respektive Ao 19 samt 17 övningslärares tjänster.

Vaktmästartjänster. Beträffande dessa tjänster innebär Kungl. Maj:ts förslag dels inrättande i samband med ombildningen av samrealskolan i Fagersta till högre allmänt läroverk av en ordinarie vaktmästartjänst i Ao 8 genom ombildning av där nu inrättad vaktmästartjänst i Ao 7, dels utbyte av en vaktmästartjänst i Ao 7 vid vardera av de högre allmänna läroverken i Kristianstad och för gossar å Norrmalm i Stockholm mot en värmeskötartjänst i Ao 8, dels ock inrättande av en vaktmästartjänst i Ae 7 vid högre allmänna läroverket i Motala och en värmeskötartjänst i Ae 8 vid högre allmänna läroverket i Landskrona. Härutöver föreslås med avseende å försöksgymnasierna att den nu vakanta vaktmästartjänsten i Ao 7 vid den avvecklade samrealskolan i Nederkalix överflyttas till försöksgymnasiet i Kalix och återbesättes samt att vid vardera av försöksgymnasierna i Kärrtorp och Västertorp inrättas en vaktmästartjänst i Ao 7, allt under villkor av visst åtagande från respektive kommuners sida.

Skolkuratorer. Kungl. Maj:ts förslag innebär inrättande av en heltidstjänst som kurator i Ae 12. Vad beträffar skolkuratorsverksamheten i övrigt räknas med en anslagsförstärkning av ytterligare 20 000 kronor.

Ökning av timantalet i matematik i realskolan och enhetsskolan m. m. *Skolöverstyrelsen* har hemställt bland annat, att Kungl. Maj:tt måtte föreskriva respektive förklara hinder icke möta

att timtalet i matematik på allmän bildningslinje vid de allmänna läroverken och kommunala realskolorna från och med läsåret 1959/60 höjes med 1 veckotimme per klass och ring i klasserna 1³—3³, 2⁴—4⁴ och 3⁵—5⁵ samt i ringarna R I³ och R II⁴,

att timtalet i gymnastik med lek och idrott vid de högre allmänna läroverken från och med samma läsår sänkes med 1 veckotimme i ringarna R I³ och R II⁴,

att motsvarande förstärkning av matematikens timtal med 1 veckotimme från och med läsåret 1959/60 göres på försöksskolans högstadium (årskurserna 7—9 a och g), dock icke beträffande lärjungar som läser alternativkurs 1,

att de lärjungar i klasserna 3⁵—4⁵, 4⁶—5⁶ och 5⁷—6⁷ vid kommunal flickskola, vilka ämnar övergå till gymnasium, från och med läsåret 1959/60 erhåller möjlighet till extra undervisning i matematik under 1 veckotimme i vardera klassen,

samt att den föreslagna rubbningen av timplanerna gäller som en av förhållandena föranledd tillfällig åtgärd under en period av fem läsår.

Av statsrådsprotokollet inhämtas följande rörande skolöverstyrelsens framställning.

Sedan skolöverstyrelsen i sina anslagsäskanden beträffande allmänna läroverken m. m. för budgetåret 1959/60 preliminärt föreslagit viss höjning av timtalet i matematik i vissa klasser och skolor, har överstyrelsen i särskild skrivelse den 15 oktober 1958 framlagt ett definitivt förslag i frågan. I sitt preliminära förslag anförde överstyrelsen bland annat:

»I hela världen och icke minst i vårt land dominerar nu bland skolans och den högre utbildningens problem frågan om hur man snabbast och effektivast skall kunna råda bot för den tilltagande bristen på tekniker och naturvetare. För att behovet av arbetskraft med teknisk och naturvetenskaplig utbildning skall kunna täckas eller i varje fall bristen på sådan arbetskraft icke bli så stor, att den utgör ett allvarligt hinder för fortsatt framåtskridande, måste snabba och effektiva åtgärder vidtagas för att åstadkomma en sådan ökning av lärjungetillströmningen till gymnasiet reallinje, att denna linje i fortsättningen kommer att producera ett i förhållande till övriga linjer procentuellt sett avsevärt större antal studenter än hittills. En viktig förutsättning för att den nödvändiga breddningen av reallinjen skall kunna komma till stånd och för att nedbringa den tyvärr ännu alltför stora kuggningsprocenten är emellertid, att den grund för fortsatta studier i gymnasiet, som lägges i realskolan och enhetsskolan, förstärkes så, att lärjungarna blir bättre rustade att tillgodogöra sig under-

visningen på reallinjen. Detta gäller främst ämnet matematik, som i detta sammanhang intar en nyckelposition.»

Frågan härom ävensom andra därmed sammanhängande problem har varit föremål för noggranna överväganden inom överstyrelsen och vissa preliminära förslag har remissbehandlats.

Skolöverstyrelsen anför vidare i omförmälda skrivelse följande.

»Det synes inte behövt att i nuvarande läge utförligare belysa den brist på personella resurser, som på ett högst besvärande sätt gör sig gällande inom skilda arbetsområden, som berör matematiken och de exakta naturvetenskaperna. Det må räcka att helt kort betona, att underskottet på naturvetare icke bara gäller ämnesområdet matematik—fysik—kemi utan också andra kategorier, för vilka reallinjen är den lämpliga gymnasielinjen. Inte heller är bristen begränsad till sådana yrkesgrupper, som efter studentexamen får sin vidareutbildning vid universitet och högskolor. Den framträder också på verksamhetsområden med yrkesutövare, vilkas fackutbildning grundar sig på en lägre förutbildning än den reallinjen ger. Därmed angår frågan i högsta grad också realskolestadiets skolformer.

Skulle den invändningen göras, att matematikstudierna kunde bli mera framgångsrika för de studerande och reallinjen mera lockande för dem, om kunskapsfordringarna sänktes, måste den enligt överstyrelsens mening avvisas bland annat av följande skäl:

1) En sådan sänkning av fordringarna kan på sakliga grunder ej påyrkas — och har veterligen ej heller påyrkats.

2) Sänkning av fordringarna skulle leda till kompletterande kurser före universitetsstudierna eller samtidigt med dem, vilket skulle fördyra studierna.

3) De vid sådana kurser inhämtade kunskaperna skulle, såsom erfarenheten tidigare utvisat, bli mindre hållfasta och anordningen alltså bli mindre effektiv än om inlärandet sker i skolan.

4) Förkunskaperna i ämnet hos lärjungar, vilkas fortsatta utbildning ej bygger på studentexamen och alltså ej skulle kompletteras med under 2) nämnda kurser, skulle bli otillräckliga.

Som ovan framhållits är det enligt överstyrelsens mening alltså nödvändigt att först och främst förstärka den allmänna grund, som matematikkunskaperna bildar, då det gäller fortsatta studier och vidareutbildning inom matematisk-naturvetenskapliga områden. Sådan förstärkning kan åstadkommas på skilda vägar och ingen väg bör lämnas oprövad. Olika åtgärder, som syftar till en sådan förstärkning av grunden i matematik, har också redan vidtagits eller planeras.

Särskilt följande förtjänar nämnas:

1) Enhetlighet i terminologi och i uppställning av räkneoperationer bör genomföras i hela studiegången från folkskola och uppåt. Utredningen pågår.

2) I samband med den omorganisation av realskolan som pågår införes från och med läsåret 1959/60 successivt i de båda högsta realskoleklasserna en särskild kurs i matematik vid sidan av normalkursen. Anordningen innebär en differentiering av undervisningen och ger ökad möjlighet att bättre anpassa kursfordringarna till elevernas studieförutsättningar.

3) Den nyligen utförda översynen av matematikkursen och av de metodiska anvisningarna för såväl realskola och flickskola som för gymnasium innebär en rationalisering, som, om den fullt beaktas av läroboksförfattare

och lärare, bör göra det lättare för lärjungarna att tillgodogöra sig undervisningen.

4) Arbetet på ämnesmetodikens vidareutveckling fortsättes och frågorna om kursinnehåll och kursfördelning uppmärksammas.

5) Av kanslern för rikets universitet, överstyrelsen för de tekniska högskolorna och skolöverstyrelsen har gemensamt tillsatts rådgivande arbetsgrupper av representanter för bland annat ämnesområdet matematik—fysik—kemi. Genom arbetsgrupperna kan frågor om ändamålsenlig uppläggning av lärokurserna m. m. få en allsidig belysning vid den kontakt mellan de samarbetande parterna, som kontinuerligt upprätthålles.

Delvis står de nämnda åtgärderna i samband med införandet av treårig realskola. Det bör observeras, att genom denna organisationsändring undervisningen i differentierade klasser reduceras till endast tre år inom realskolans huvudform. För matematikens del är denna reduktion mycket kändbar och kan inte anses helt kompenserad genom den förstärkning med 1 veckotimme, som i de nya timplanerna redan företagits i förhållande till motsvarande stadium på de längre realskollinjerna, samt genom vidtagna eller planerade rationaliseringar. För övrigt torde de omnämnda åtgärderna ej kunna ge tillräckligt snabba resultat, då de i viss utsträckning verkar successivt i takt med den framväxande treåriga realskolan.

En åtgärd, som överstyrelsen menar skulle få utomordentligt stor betydelse och som kan ge omedelbar effekt, är att från och med nästa läsår på en gång öka timtalet för ämnet matematik i vissa klasser och ringar med 1 veckotimme, *dock utan att samtidigt höja kursfordringarna*. Den reduktion av timtalet i matematik, som för de högre skolornas del genomfördes år 1933, har enligt vad erfarenheten visat medfört allvarliga konsekvenser ifråga om studieresultatet i ämnet. I en tid då matematikundervisningen i betydande omfattning måste anförtros åt lärare utan den önskade pedagogiska och akademiska utbildningen blir de ogynnsamma verkningarna av det låga timtalet särskilt kända. Det tycks vara ett allmänt intryck bland matematiklärarna på de stadier, som representeras av realskolans högre klasser och gymnasiets lägre ringar, att tillräcklig tid icke står till förfogande för övningsmomentet i undervisningen. Därigenom kommer det ena viktiga kursavsnittet att avlösa det andra i så snabb takt, att möjligheten till ett lugnt och grundligt inlärande ej föreligger. Ämnet vållar på så sätt lärjungarna onödigt stora svårigheter i skolan och medför ofta pressande extraarbete (privatlektioner o. dyl.) i hemmet.

En ökning av timtalet för ämnet matematik i vissa klasser och ringar, dock utan ändring av nuvarande kursfordringar och antal läxtimmar, skulle ge övningsmomentet större utrymme vid undervisningen. Genom att lärjungarna får mera övning i skolan bör deras allmänna färdighet i ämnet komma att förbättras, varigenom hemuppgifterna torde gå lättare att utföra och extraläsningen kunna reduceras. I samma mån som studieresultatet kan bli bättre än för närvarande ökas lärjungarnas intresse för att välja reallinjen. Men även för de elever, som efter realexamen eller motsvarande studiegång går ut till yrkesutbildning av annat slag, där matematik efterfrågas som grund, blir en sådan förstärkning av stort värde.

Den timtalshöjning, som överstyrelsen skisserade i det preliminära förslag, som varit föremål för remissbehandling i ett antal kollegier och sammanlutningar, hade följande omfattning.

Timtalet i matematik på allmän bildningslinje vid de allmänna lärover-

ken och kommunala realskolorna skulle höjas med 1 veckotimme per klass och ring i klasserna 1³—3³, 2¹—4¹ och 3⁵—5⁵ samt i ringarna R I och R I⁴—R II⁴.

Motsvarande förstärkning av matematikens timtal skulle också göras på försöksskolans högstadium (årskurserna 7—9 a och g), oavsett vilken alternativkurs som tillämpas i ämnet.

I flickskolan skulle förstärkningen komma till stånd på det sättet, att de lärjungar i klasserna 3⁵ och 4⁵ (och motsvarande klasser på 6- och 7-årig linje), vilka ämnar övergå till gymnasium, erhåller möjlighet till frivillig undervisning i ämnet under 1 veckotimme i vardera klassen.

Förstärkningstimmerna skulle i samtliga skolformer införas i de nämnda klasserna (årskurserna) och ringarna på en gång läsåret 1959/60 och anordningen gälla som en av förhållandena föranledd tillfällig åtgärd under en period av fem läsår.

Remissbehandlingen av förslaget utvisar, att detta omfattats med klart positivt intresse. När det gäller försöksskolans högstadium har dock viss tveksamhet kommit till uttryck. Den meningen har bland annat framförts, att förstärkningen inom denna skolform borde begränsas till att gälla endast lärjungar som läser alternativkurs 2. Efter ytterligare överväganden har överstyrelsen ansett sig böra för närvarande ansluta sig till denna ståndpunkt. Skälen är i första hand följande.

Den ifrågasatta åtgärden avser främst att stärka grunden i matematik för lärjungar, som i många fall önskar gå vidare på studie- och utbildningsvägar, där den tidigare skolningen i matematik har stor betydelse. Mot denna bakgrund har det synts naturligt att ej nu ifrågasätta timtalshöjning i realskolans båda högsta klasser inom den särskilda studiegången eller ifråga om den särskilda kursen i matematik. I dessa fall rör det sig nämligen om en matematikkurs av något enklare slag och om ett lärjungeurval, som icke torde ha samma behov av förstärkt matematikundervisning som de elever, som läser normalkursen. Tillämpade på försöksskolans högstadium motiverar dessa synpunkter en anordning av motsvarande slag, nämligen att förstärkningen nu endast kommer den undervisning till del, som avser alternativkurs 2. Ett för ögonblicket avgörande skäl, som talar för en dylik begränsning, är hänsynen till den knappa lärartillgången.

Även i vad avser flickskolan har överstyrelsens förslag blivit föremål för invändningar. Representanterna för skolformen hävdar, att förstärkningen ej bör begränsas till elever, som ämnar övergå till gymnasium, utan komma samtliga lärjungar till del. Till denna ståndpunkt ansluter sig även Läroverkslärarnas riksförbund.

Överstyrelsen anser sig emellertid icke böra frångå sitt preliminära förslag på denna punkt. Den rådande lärarbristen tvingar nämligen till största möjliga restriktivitet för att stödåtgärderna skall kunna sättas in, där de bedömes vara allra mest angelägna. Såsom nyss framhållits kommer enligt överstyrelsens förslag förstärkningen icke heller i realskolan och på enhetsskolans högstadium alla lärjungar till godo. Vidare bör observeras, att flickskolan även med sin nya huvudform, den femåriga linjen, får anses alltjämt erbjuda en relativt lugn studiegång, medan realskolans huvudlinje, den treåriga, väntas bli mera pressande. För de flickskolelever, som ämnar söka inträde på gymnasiet, torde anordningen med 1 veckotimmes extra undervisning i de två nämnda klasserna ge särskilt god verkan. Man bör nämligen hålla i minnet, att det vid dessa lektioner merendels blir fråga om

ganska små avdelningar med god möjlighet för läraren till mera individuell undervisning.

Den ifrågasatta förstärkningstimmen bör enligt överstyrelsens mening kunna infogas i timplanen för respektive klasser samt för ring R I⁴ utan rubbning av timplanen i övrigt. Då, såsom ovan framhållits, timmen skall anslås till övningsräkning inom det redan gällande kursinnehållet, torde nämligen höjningen av det totala veckotimtalet i stort sett innebära, att elevernas hemarbete reduceras i minst lika stor utsträckning som det schemabundna arbetet i skolan utvidgas. Beträffande den högsta årsklass, som beröres av förslaget, nämligen ring R I³ och R II⁴, synes det dock angeläget att om möjligt ej minska den arbetstid, som lärjungarna bör förfoga över till studier på egen hand. Överstyrelsens preliminära förslag gick därför ut på att timtalet i gymnastik med lek och idrott i de nämnda ringarna bör sänkas från nuvarande 4 veckotimmar till 3 veckotimmar, d. v. s. samma timtal som ämnet nu har i realskolans avslutningsklass, ring I⁴ och på realgymnasiet i övrigt. Bestämda invändningar har gjorts mot denna reduktion, bland annat av Läroverkslärarnas riksförbund och Svenska gymnastiklärarsällskapet. Därvid har betonats den betydelse, som gymnastiken har som motvikt mot det teoretiska arbetet i läroämnena och det stillasittande, som därav föranledes.

Gentemot denna invändning vill överstyrelsen endast framhålla, att en gymnastiktimme visserligen ger värdefull avkoppling och hälsosam kroppsövning men att den därjämte på det stadium det gäller icke sällan medför ett trötthetsmoment, som också måste beaktas. Lärjungar, som har tid och kraft och intresse för även en fjärde gymnastiklektion per vecka, torde i vissa fall kunna hänvisas att under 1 veckotimme följa undervisningen i annan gymnastikavdelning. Överstyrelsen vidhåller sålunda sin mening, att antalet gymnastiktimmar i ringarna R I³ och R II⁴ bör sänkas till 3 per vecka.

Vid bifall till förslaget kommer det totala timtalet i årskurserna 7—9 a och g vid försöksskolan att stiga från 37 till 38 veckotimmar. I berörda klasser och ringar vid läroverk och kommunala realskolor blir antalet veckotimmar i läroämnena och totaliter det som framgår av följande tablå (tidigare timtal inom parentes):

	1 ³	2 ³	3 ³	2 ⁴	3 ⁴	4 ⁴	3 ⁵	4 ⁵	5 ⁵	RI ⁴	RII ⁴	RI ³
Läroämnen	29 (28)	30 (29)	30/33 (29/32)	27 (26)	29 (28)	30/33 (29/32)	27 (26)	29 (28)	30/33 (29/32)	31 (30)	31 (30)	31,5 (30,5)
Totalt	38 (37)	38 (37)	36/38 (35/37)	36 (35)	38 (37)	36/38 (35/37)	36 (35)	38 (37)	36/38 (35/37)	37 (36)	36 (36)	36,5 (36,5)

När överstyrelsen utarbetade sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60, beräknade överstyrelsen, att den ökning av lärarbehovet i matematik, som skulle bli en följd av den då preliminärt diskuterade timtalshöjningen, skulle, omräknad i heltidstjänster, uppgå till cirka 155 stycken, varav 100 tjänster för de allmänna läroverken. Då emellertid bristen på matematiklärare kunde befaras utgöra ett allvarligt hinder för ett framgångsrikt genomförande av den planerade åtgärden, önskade överstyrelsen mera i detalj undersöka läget ort för ort. Vid detta läsårs början har överstyrelsen därför genom en rundfråga till de olika läroanstalterna inhämtat

upplysning i två avseenden. Skolorna har dels rapporterat, hur stor den totala timtalsökningen i ämnet matematik skulle bli vid den organisation, som beräknas för respektive skolor läsåret 1959/60, dels redovisat i vilken utsträckning det ökade behovet av matematiklärare skulle kunna täckas genom att redan anställda lärare antingen är villiga åtaga sig tilläggstimmar i ämnet eller kan bestrida matematikundervisning i ökad omfattning inom ramen för sin undervisningsskyldighet. I det senare fallet kan nyanskaffningsbehovet av lärare eventuellt förskjutats mot ämneskombinationer med rikligare lärartillgång.

Det inkomna materialet har bearbetats och sammanställts i en översikt. Slutsiffran 181 tjänster överstiger den av överstyrelsen beräknade siffran. Även den nya siffran är approximativ men den torde böra anses mera säker än överstyrelsens beräkning, eftersom den stöder sig på en på respektive skolort och vid senare tidpunkt gjord bedömning av expansionen vid nästa läsårs början. För flickskolans del torde emellertid siffran ligga i överkant, eftersom i vissa fall de inkomna uppgifterna synes bygga på förutsättningen, att samtliga lärjungar i klass 3⁵—4⁵ (och motsvarande) skulle erhålla förstärkningstimmen. Då därtill kommer, att överstyrelsens definitiva förslag medför viss reducering av den tidigare beräknade ökningen av lärarbehovet, blir diskrepansen mellan siffrorna mindre och synes ej vara så stor, att den bör föranleda ändrade anslagsåskanden.

Överstyrelsens förhoppning, att landets matematiklärare skulle med intresse vilja medverka till förslagets genomförande har på glädjande sätt infriats. Mera än 2 800 veckotimmar svarande mot cirka 117 hela tjänster skulle kunna bestridas utan nyanskaffning av matematiklärare. Även om den erforderliga nyanskaffningen ändock är av en storleksordning som kan inge bekymmer, anser överstyrelsen timtalshöjningen så angelägen, att den bör genomföras.

Departementschefen understryker i likhet med överstyrelsen starkt vikten av att åtgärder vidtages för att åstadkomma en ökning av elevtillströmningen till gymnasiet reallinje. Som särskilt angeläget framstår enligt departementschefens mening att ur de stora årskullar, som under de närmaste åren passerar gymnasietadiet, utvinna ett relativt sett betydligt större antal studenter än hittills med matematisk-naturvetenskapligt inriktad gymnasieutbildning. Samtidigt framhåller dock departementschefen att redan de ekonomiska konsekvenserna av överstyrelsens förslag är av sådan storleksordning att han inte funnit det möjligt att acceptera förslaget i dess helhet. Det är också enligt departementschefen uppenbart att förslaget från rent pedagogiska synpunkter i vissa avseenden inte nu kan godtagas utan att åtskilliga ytterligare överväganden och undersökningar göres. Situationen är enligt departementschefens mening inte sådan att en så genomgripande utökning av timplanen, som förslaget totalt innebär, utan vidare är påkallad. Det bör också understrykas, att den ökade tillströmning till gymnasiet reallinje, som allvarligt bör eftersträvas, inte kan ernås uteslutande genom en ökning av antalet matematiktimmar på timplanen. Det fordras även andra åtgärder för att stärka den allmänna grund, som matematikkunskaperna bildar för fortsatta studier och vidareutbildning

inom det matematisk-naturvetenskapliga området. Skolöverstyrelsen har också — påpekar departementschefen — framhållit detta, och för egen del vill han endast här särskilt peka på betydelsen av ett närmare samarbete och en närmare samordning mellan bottenskolan och realskolan och mellan realskolan och gymnasiet beträffande matematikundervisningen. Departementschefen vill dessutom speciellt understryka vikten av fortsatt arbete på ämnesmetodikens vidareutveckling och fortlöpande bearbetning av kursinnehåll och kursfördelning.

Efter olika överväganden har departementschefen för egen del kommit fram till att en ökning av antalet matematiktimmar nu bör ske men att den bör koncentreras till de klasser, i vilka de gymnasieinriktade eleverna har att träffa sitt val mellan de olika gymnasielinjerna. En sådan ökning med en timme bör enligt hans mening försöksvis omfatta den treårsperiod, som inträffar innan definitivt beslut skall fattas om obligatoriskt genomförande av den nioåriga enhetsskolan, alltså läsåren 1959/60—1961/62. En längre period är, framhåller departementschefen, otänkbar med hänsyn till de överväganden som skall göras beträffande enhetsskolans närmare utformning och vad därmed äger samband.

Departementschefen föreslår därför, att den av överstyrelsen föreslagna ökningen begränsas till följande årskurser.

Årskurs	Enhetsskolan	Realskolan och flickskolan				
8	8	2 ³		4 ⁵		
9	9	3 ³	3 ⁴	5 ⁵	3 ⁵	5 ⁷
10			4 ⁴		4 ⁵	4 ⁶ 6 ⁷
11						5 ⁶
	cirka 580 vt		cirka 2 300 vt varav statliga läroverk 1 700 komm. sk. och privatlvk 600			

Att samtliga dessa årskurser bör vara med, beror enligt departementschefen på att gymnasievalet tills vidare ju avser såväl 3-årigt som 4-årigt gymnasium. Förstärkningen kommer naturligtvis också att gälla ett stort antal elever, som inte kommer att bedriva gymnasiestudier. Men även för dem kommer enligt departementschefens mening förstärkningen uppenbarligen att bli av stort värde. Beträffande årskurserna 8 och 9 i enhetsskolan framhåller departementschefen att en begränsning av förstärkningen enbart till dem som läser alternativkurs 2 skulle innebära en försväring av möjligheterna för eleverna att växla mellan olika kursinriktningar och att en sådan kategoriklyvning inte kan accepteras. I 8 och 9 årskurs av enhetsskolan bör alltså förstärkningen gälla samtliga elever i 8 och 9 a och g. Beträffande 9 y framhåller departementschefen att redan de nuvarande timplaneförebilderna ger möjlighet att förstärka matematikundervisningen

på sådan gren, där detta bedömes erforderligt. För flickskolan bör, som skolöverstyrelsen framhållit, undervisningen vara frivillig.

Kostnaderna för statsverket för *redovisningsåret* 1959/60 kan beräknas till i runt tal följande belopp.

Enhetsskolan	453 000
Allmänna läroverken	1 402 000
Högre kommunala skolor och privatläroverk	391 000
	<hr/>
	2 246 000

Härav kommer 1 402 000 kronor att belasta budgeten från och med budgetåret 1959/60 medan beträffande återstående kostnader en förskjutning sker med ett budgetår på grund av statsbidragssystemet.

Statsverkets kostnader för redovisningsåren 1960/61 och 1961/62 kan beräknas till ett knappt 5 procent högre belopp än för redovisningsåret 1959/60.

Det är självklart, framhåller departementschefen, att varje utökning av de redan ansträngda timplanerna kan komma att medföra menliga konsekvenser för elevernas arbetsförhållanden. Departementschefen vill därför med all skärpa framhålla, att den ytterligare matematiktimmen skall anslås till övningsräkning inom det redan gällande kursinnehållet och att det alltså under inga förhållanden får bli fråga om att höja undervisningens mål. Timtalshöjningen bör dessutom medföra en reducering av elevernas hemarbete i motsvarande omfattning. Departementschefen förutsätter att skolöverstyrelsen utfärdar bindande föreskrifter och anvisningar i detta hänseende.

I *motionen II: 105* framhålles bland annat följande.

Frågan om förstärkning av matematikundervisningen har »varit föremål för noggranna överväganden inom överstyrelsen och vissa preliminära förslag har remissbehandlats». Av denna formulering framgår, att en allsidig utredning av frågan inte verkställts och att remissförfarandet inte varit tillräckligt omfattande. Det framgår inte av statsverkspropositionen, huruvida förslaget underställts statskontorets prövning.

Enligt min uppfattning är förslaget om förstärkning av matematikundervisningen genom en ökning av timantalet inte tillräckligt underbyggt.

1. Förslaget innebär, att veckotimtalet i matematik i vardera av enhetskolans och realskolans båda högsta klasser ökas med ett. Då någon motsvarande sänkning av timantalet i andra ämnen inte föreslås, betyder förslaget att det sammanlagda timantalet ökas. Detta är en allvarlig sak. Den skolhygieniska sakkunskapen har varit enig om att tillbakavisa alla förslag till ökning av lektionsantalet per vecka. Denna gång gäller utökningen de klasser, i vilka eleverna, som befinner sig i pubertetsåldern, har besvär att anpassa sig efter skolarbetets krav. Vad dessa klasser beträffar har man hittills varit mycket sträng vid bedömningen av förslag som avser att genom ökning av timantalet öka undervisningens effektivitet.

Visserligen framhåller överstyrelsen, att en utökning av antalet matematiktimmor skulle minska hemarbetets omfattning och alltså inte innebära

någon ökning av elevernas samlade arbetsbörd. Argumentet är bestickande men inte hållbart. Med samma argumentering kan krav framställas på ökning av timantalet i en rad andra skolämnen där hemarbete förekommer.

Mot varje ökning av det samlade timantalet talar det faktum, att skolan i längden inte kan undgå att förverkliga den femdagarsvecka, som är på väg att genomföras inom svenskt arbetsliv i övrigt. Uppgiften blir snarare att minska än att höja antalet lektioner per vecka.

2. Då förslag väcks om utökning av antalet veckotimmar i ett skolämne, brukar det föranleda motsättningar mellan de olika ämnenas företrädare. Det ligger nära till hands att anta, att varje skolämne skulle kunna påvisas vara i behov av förstärkning. För egen del finner jag det naturligt att framhålla, att skolans estetiska fostran i gällande timplaner eftersatts och att den kulturella orientering som enhetsskolan skall ge fått otillräcklig tid till sitt förfogande. Det är inte säkert, att en allsidig utredning skulle ge vid handen, att det just är matematikundervisningen som behöver förstärkas.

3. I ämnena matematik, fysik och kemi har vi för närvarande en skrämmande lärarbrist. I stor utsträckning måste undervisningen bestridas av icke kompetenta lärare. Det är uppenbart, att den nu föreslagna utökningen av antalet matematiktimmar skulle förvärpa situationen och skärpa lärarbristen. Både skolöverstyrelsen och departementschefen ser med bekymmer på detta problem.

Skolöverstyrelsen har gjort sig underrättad om »i vilken utsträckning det ökade behovet av matematiklärare skulle kunna täckas genom att redan anställda lärare antingen är villiga åtaga sig tilläggstimmar i ämnet eller kan bestrida matematikundervisning i ökad omfattning inom ramen för sin undervisningsskyldighet». Svaren synes ha varit gynnsamma: ett ökat antal veckotimmar skulle på detta sätt kunna anförtros åt kompetenta lärare. Den reflexionen inställer sig dock omedelbart, att den hjälp matematiklärarna själva kan ge skolan inte bör begagnas för en ökning av timantalet utan i första rummet för att i någon mån avhjälpa bristen på kompetenta lärare i ämnet. De påtalade dåliga resultaten av matematikstudiet i skolan måste väl ändå till en del bero på att man i stor utsträckning är hänvisad till okvalificerade lärare.

4. Misslyckandena i ämnet matematik är uppseendeväckande många. Och det är tämligen givet, att antalet sådana misslyckanden skulle kunna nedbringas, om ämnet finge mer tid till sitt förfogande.

Sannolikt ligger emellertid huvudansvaret för misslyckandena på annat håll. Skolöverstyrelsen har själv framhållit, att kurserna i ämnet hittills inte varit tillfredsställande. En revision har nyligen verkställts. Den anges innebära en rationalisering. Men bör alltså kunna vänta bättre resultat i framtiden. Frågan om kursinnehåll och kursfördelning anges alltjämt vara föremål för överstyrelsens uppmärksamhet.

Också i fråga om de hjälpmedel, som lärarna har tillgång till, kan man peka på brister. I ämnet matematik finns inga läroböcker, endast exempel-samlingar. Varför det alltjämt är så är inte lätt att utröna. Sannolikt skulle en förstklassig lärobok med klara anvisningar för eleverna betyda mer för undervisningens resultat än en utökning av timantalet.

Även ämnesmetodiken synes vara bristfällig. Den verkställda översynen av kursplanerna och de härtill hörande metodiska anvisningarna skulle betyda mycket, framhåller skolöverstyrelsen, »om den fullt beaktas av läro-

boksförfattare och lärare». Lekmannen, som t. ex. som målsman kommit i beröring med elevernas matematiksvårigheter, har inte kunnat undgå att fråga sig om det inte är så att många av de uppgifter, som ges i realexamen, är så konstlade och invecklade, att de snarare prövar elevernas intelligens än deras kunskaper och färdigheter i matematik. Med rätta understryker departementschefen »vikten av fortsatt arbete på ämnesmetodikens vidareutveckling och fortlöpande bearbetning av kursinnehåll och kursfördelning».

5. Det finns ingen säkerhet för att en förstärkning av matematikundervisningen i enhetsskolan och realskolan skulle medföra den ökade tillströmning till gymnasiets reallinje, som är den egentliga motiveringen för det nu framlagda förslaget. Man rör sig här med allmänna förmodanden.

Måhända är också den otillräckliga tillströmningen till nämnda linje en övergående företeelse. Den breddning av rekryteringsunderlaget för gymnasiet, som den framväxande enhetsskoleorganisationen innebär, borde komma också reallinjen till godo. En betydelsefull begävningsreserv finns: de kvinnliga eleverna.

Möjligen beror den utbredda rädslan för reallinjen på felaktigheter i dennas konstruktion. Någon utredning härav har i varje fall inte i detta sammanhang presterats.

6. Att i en tid av allmän budgettätstramning anslå mer än två miljoner kronor till en av ovanstående skäl olämplig reform är omotiverat.

I detta sammanhang torde få erinras om att av för utskottet tillgängliga handlingar i ärendet framgår, att *skolöverstyrelsens förslag* i syfte att förstärka matematikundervisningen i vissa klasser och ringar m. m. på föranstaltande av överstyrelsen för yttrande remitterats till vissa läroanstalter och andra instanser. Sammanlagt har 63 läroanstalter (21 högre allmänna läroverk, 10 samrealskolor, 5 kommunala flickskolor, 10 kommunala realskolor, 5 privatläroverk och 12 försöksskolor) och 12 andra instanser, däribland olika lärarförbund och föreningar samt målsmännens riksförbund, svenska skolläkareföreningen, studieförbundet Näringsliv och samhälle och Sveriges industriförbund, beretts tillfälle yttra sig. Av de 64 remissyttranden som inkommit redovisas alla utom två såsom tillstyrkande.

Av handlingarna inhämtas ytterligare, att *statskontoret* på Kungl. Maj:ts föranstaltande utlätit sig i ämnet. Statskontoret anser sig — utan att taga ställning till huruvida förstärkning av matematikundervisningen är påkallad — icke kunna tillstyrka förslaget i vad det innebär ökning av veckotimantalet. Statskontoret framhåller i övrigt i huvudsak följande.

Statskontoret kan godtaga förslaget endast såvitt gäller förstärkning av matematik i ringarna R I³ och R II⁴, beträffande vilka ringar förutsatts, att undervisningen i gymnastik samtidigt minskas med en veckotimme.

Statskontoret finner det icke helt övertygande, när överstyrelsen gör gällande att höjningen av det totala veckotimantalet i stort sett torde innebära, att elevernas hemarbete reduceras i minst lika stor utsträckning. Det torde för övrigt icke kunna uteslutas, att önskemål om förstärkning av undervisningen framdeles kunna uppkomma även beträffande andra ämnen. Även då måste den frågan ställas, om en ökning av det schema-bundna arbetet kan och bör ske samtidigt som hemarbetet i motsvarande

mån minskas. Statskontoret vill i detta spörsmål vidare erinra om den reduktion av antalet schemabundna timmar, som ur skolhygieniska synpunkter genomförts under senare år (jfr proposition 70/1950, s. 351 ff).

Ambetsverket håller för sin del före att, om av en eller annan anledning mer tid anses böra anslås åt ett visst ämne, en sådan utvidgning bör ske inom ramen för gällande timplaner. Vid ett ställningstagande till förevarande spörsmål torde icke heller kunna bortses från de betydande merkostnader — mellan tre och fyra miljoner kronor — som uppkomma för statsverket, därest förslaget genomföres.

Utskottet får i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om utökning av timantalet i matematik i realskolan och enhetsskolan m. m. anföra följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har skolöverstyrelsen funnit det nödvändigt att förstärka den allmänna grund som matematik-kunskaperna bilda, då det gäller fortsatta studier och vidareutbildning inom matematisk-naturvetenskapliga områden. Olika åtgärder, som syfta härtill, ha också redan vidtagits eller planerats (enhetlig terminologi för samtliga skolstadier, differentierad undervisning i realskolans båda högsta klasser, rationalisering av matematikkurser och metodiska anvisningar samt ämnesmetodikens vidareutveckling). En åtgärd, som härutöver enligt överstyrelsens mening skulle få utomordentligt stor betydelse och som kunde ge omedelbar effekt, vore att från och med nästa läsår öka timtalet för ämnet matematik i vissa klasser och ringar med en veckotimme dock utan att samtidigt höja kursfordringarna.

Departementschefen har för sin del förordat, att den av skolöverstyrelsen ifrågasatta ökningen av matematikundervisningen skulle begränsas till att under en försöksperiod av tre läsår (1959/60—1961/62) omfatta vissa årskurser inom enhetsskolan, realskolan samt flickskolan. Departementschefen har samtidigt med skärpa framhållit, att den ytterligare matematiktimmen skulle anslås till övningsräkning inom det redan gällande kursinnehållet och att det alltså under inga förhållanden finge bli fråga om att höja undervisningens mål.

Utskottet är ense med departementschefen därom att åtgärder böra på sätt departementschefen angivit vidtagas för att förstärka matematikundervisningen såsom ett komplement till övriga av skolöverstyrelsen ovan angivna förstärkningsåtgärder. Utskottet vill i likhet med departementschefen understryka, att kursfordringarna i ämnet under inga förhållanden böra få höjas utan att den extra timmen helt bör anslås till att ge övningsmomentet större utrymme.

Departementschefens förslag innebär en ökning av de totala veckotimtalerna för ifrågavarande skolstadier med en veckotimme. Utskottet har vid sin prövning av förevarande spörsmål för sin del funnit övervägande skäl tala för att den förordade förstärkningsanordningen genomföres inom ramen för det nuvarande veckotimtalet, som för berörda stadier i regel omfattar

37 timmar. Att för eleverna ytterligare förlänga den redan nu långa skolarbetsdagen måste nämligen för dem innebära ett ökat mått av fysisk och psykisk påfrestning. Anmärkas må i detta sammanhang att såväl 1940 års skolutredning som 1946 års skolkommision räknat med ett veckotimtal för åttonde och nionde skolåren av 36 timmar. Det torde icke heller böra förbises, att tendensen inom svenskt arbetsliv i allmänhet för närvarande går mot en kortare arbetsvecka.

En höjning av det totala timtalet måste även — såvitt utskottet kan finna — medföra betydande konsekvenser för vissa skolskjutsdistrikt. Extraskjutsar kunna bli nödvändiga att anordna särskilt på landsbygden, något som för berörda distrikt kan komma att innebära icke oväsentliga olägenheter av praktisk och ekonomisk art. På grund härav kan det ifrågasättas, att dylika skoldistrikt skulle befrias från att genomföra oförmålda förstärkning av matematikundervisningen. Utskottet kan dock för sin del icke förorda en dylik anordning, varigenom eleverna i dessa distrikt skulle försättas i ett sämre utgångsläge vad nämnda undervisning beträffar än vad som komme att bli förhållandet på andra håll.

Såsom av det ovan anförda framgår, har utskottet å ena sidan funnit sig böra tillstyrka departementschefens förslag i vad det avser en extra matematiktimme men å andra sidan icke ansett sig böra biträda förslaget om en utökning av det totala veckotimantalet. Med anledning härav förordar utskottet, att kompensation för den extra matematiktimmen beredes inom ramen för nuvarande timplaner genom att motsvarande minskning göres för något eller några andra ämnen. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen härutinnan meddela erforderliga bestämmelser.

Av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit framgår, att syftemålet med motionen II: 105 blivit i huvudsak tillgodosett.

Vid bifall till utskottets förslag synas de av departementschefen beräknade kostnaderna för genomförande av den extra matematiktimmen kunna reduceras med i avrundade tal för läroverken 900 000 kronor, för enhets-skolan 300 000 kronor samt för högre kommunala skolor och privatläroverk omkring 250 000 kronor. På grund av statsbidragssystemets utformning kommer reduktionen av kostnaderna beträffande enhetsskolan samt högre kommunala skolor och privatläroverk emellertid icke att göra sig gällande förrän budgetåret 1960/61.

Vad departementschefen under förevarande punkt i övrigt anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet vill dock i detta sammanhang understryka, att ett väsentligt syfte med reformen av läroverkens ekonomiska förvaltning var att ge rektorerna mera tid för den pedagogiska ledningen av sina skolor. Av skolöverstyrelsens redogörelse (s. 440 ff) synes emellertid framgå, att så icke blivit fallet i avsedd omfattning på grund av att biträdeshjälpen ej kunnat dimensioneras med hän-

syn till de faktiska arbetsuppgifternas omfång. Utskottet anser det angeläget, att en redogörelse om möjligt lämnas till 1960 års riksdag, innefattande en redovisning för rektorernas arbetssituation i ovannämnda avseende och vilken kan läggas till grund för eventuellt erforderliga åtgärder i ärendet.

Under återopand av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 105,

1. besluta, att samrealskolorna i Fagersta samt Blackeberg och Gubbängen, de båda sistnämnda i Stockholm, från och med budgetåret 1959/60 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall ombildas till högre allmänna läroverk med den linjeorganisation Kungl. Maj:t bestämmer; skolande ombildningen tillgå sålunda, att första ringen vid ombildningen omedelbart upprättas och sedan ytterligare en ring per år, till dess gymnasiet är i sin helhet färdigbildat;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, som föranledes av vad departementschefen förordat;

3. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	129 184 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 028 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	42 355 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	27 000 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 207 000
	Summa kronor 203 775 600

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 600
	Nettoutgift kronor 203 738 000

4. till *Allmänna läroverken*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 203 738 000 kronor.

2:o) **Allmänna läroverken: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 194, s. 456—470) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 12 605 200 kronor, innebärande en anslagshöjning med 11 418 100 kronor.

Enligt beslut av 1958 års riksdag angående ändrade grunder för den ekonomiska förvaltningen av de allmänna läroverken (skrivelse nr 213) skall från och med budgetåret 1959/60 bidragsanslaget till läroverkens kassor bortfalla. I stället för nämnda anslag skall här ifrågavarande omkostnadsanslag utökas med tre särskilda poster, nämligen till expenser, bibliotek och materiel samt understöd och premier. Ifrågavarande anslagsposter ha nu av Kungl. Maj:t föreslagits uppförda med respektive 6 000 000, 4 900 000 och 280 000 kronor, eller med tillhoppa 11 180 000 kronor,

Utskottet. Ifrågavarande anslag torde i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag böra för nästa budgetår uppföras med 12 605 200 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 12 605 200 kronor.

3:o) **Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 195, s. 470 och 471), vilket innebär en anslagshöjning med 266 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 156 000 kronor.

4:o) **Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 196, s. 471), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 335 000 kronor.

5:o) **Bidrag till driften av högre kommunala skolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 197, s. 471—473) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 48 862 000 kronor, innebärande en i huvudsak automatisk anslagshöjning med 2 678 000 kronor.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 1, Allmänna läroverken: Avlöningar anförde i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om en utökning av timantalet i matematik för vissa årskurser vid, bland

andra, de högre kommunala skolorna, tillstyrker utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 48 862 000 kronor.

6:o) **Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 198, s. 474 och 475) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 11 480 000 kronor, innebärande en automatisk utgiftshöjning med 200 000 kronor.

Utskottet, som hänvisar till vad utskottet under punkten 1, Allmänna läroverken: Avlöningar, anfört i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om en utökning av timantalet i matematik för vissa årskurser vid, bland andra, privatläroverken, tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 11 480 000 kronor.

7:o) **Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 199, s. 475), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 35 500 kronor.

8:o) **Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 200, s. 476) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 675 000 kronor, innebärande anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Axel Johannes Andersson* (I: 132) och den andra inom andra kammaren av herr *Sundelin m. fl.* (II: 166), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att inordna Anundsjöbygdens realskola under anslaget Bidrag till vissa internatläroverk och att för läsåret 1959/60 bevilja skolan av skolöverstyrelsen föreslaget belopp, 112 000 kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Boman m. fl.* (I: 245) och den andra inom andra kammaren av

herr *Gustafsson* i *Bogla m. fl.* (II: 303), i vilka hemställts, att riksdagen måtte bevilja för läsåret 1959/60 av skolöverstyrelsen äskade bidrag med 67 000 kronor till Mariannelunds praktiska skola.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna II: 166 och II: 303.

Av statsrådsprotokollet inhämtas följande.

Ur detta förslagsanslag utgår statsbidrag till Restenässkolan i Ljungskile kommun, i vad avser fyraårig realskola, till Viggbyholmsskolan i Täby kommun, i vad avser fyraårigt gymnasium, till Solbacka läroverk i Daga kommun samt till Sigtunaskolan. Bidraget utgår från och med innevarande budgetår med tre kronor per elev och dag av läsåret.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att följande tre skolor inordnas under förevarande anslag, nämligen Anundsjöbygdens realskola i Bredbyn, Mariannelundsskolan, i vad avser treårig realskola, och Ekebyholmsskolan i Rimbo, i vad avser fyraårig realskola. För dessa tre skolor beräknas de erforderliga anslagsbeloppen till respektive 112 000 kronor, 67 000 kronor och 127 000 kronor eller sammanlagt 306 000 kronor. Överstyrelsen har å andra sidan föreslagit, att de fyra internatläroverk, till vilka statsbidrag nu utgår ur detta förslagsanslag, skall inordnas under anslaget Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk. Vid bifall till sistnämnda förslag skulle medelsbehovet under förevarande anslag minska med sammanlagt 369 000 kronor till 306 000 kronor.

Statskontoret avstyrker bifall till förslaget.

Departementschefen har icke biträtt skolöverstyrelsens ifrågavarande förslag.

I *motionerna I: 132* och *II: 166* angående statsbidrag till Anundsjöbygdens realskola i Bredbyn har anförts bland annat följande.

Skolan är den enda i sitt slag i Norrland. Den är belägen inom Anundsjö kommun, som i fråga om ytvidd är närmast jämförbar med hela Gotlands län. Skolan började sin verksamhet 1942, och fr. o. m. läsåret 1951/52 har den stått under skolöverstyrelsens inseende. Dess rektor har från 1952 innehaft rätt att anställa realexamen.

Under innevarande läsår har skolan 135 elever. Antalet godkända sökande har under en följd av år varit så stort att endast omkring hälften kunnat beredas plats. Därtill kommer många muntliga förfrågningar angående platser. Höstterminen 1957 dubblerades klass I.

Enligt uppgifter från högre allmänna läroverket i Örnsköldsvik har under de senaste fem åren betydligt mindre än hälften av antalet godkända sökande till den 4-åriga och den 5-åriga realskolan kunnat beredas plats. För innevarande läsår, då intagning skett endast till den 4-åriga realskolan, har av 228 godkända sökande intagits 135. Detta förhållande understryker ytterligare Anundsjöbygdens realskolas berättigande.

Skolans ekonomiska ställning inger emellertid allvarliga bekymmer. Finansieringen av skolverksamheten sker genom undervisnings- och inackorderingsavgifter, vartill kommer ett årligt bidrag från Anundsjö kommun. Avgifterna utgör för läsåret 1958/59 2 850 kronor för elever tillhörande skolans internat. Elever, vilka såsom externer åtnjuter undervisning, erlägger en årlig undervisningsavgift av 675 kronor.

Till stöd för det i *motionerna I: 245* och *II: 303* framställda yrkandet om statsbidrag till Mariannelundsskolan har anförts bland annat följande.

Redan förra året fann riksdagen statsbidrag till Mariannelundsskolan i och för sig motiverat. Undertecknade anse för vår del, att skälen för bifall till statsbidragsansökan i år väga ännu tyngre än förra året. Den rent *sociala* betydelsen av denna skolas verksamhet blir för varje år allt större och gör skolan alltmer förtjänt av statligt stöd. Skolans betydelse för hela landet framgår därav att av skolans 225 elever endast 40 äro från skolorten och 185 från annan ort, i stor utsträckning från landets större städer. För minst 30 elever föreligga hemsvårigheter, orsakade framför allt av skilsmässa. Även andra förhållanden, t. ex. olycksfall som medfört avbrott i studier, svårigheter att följa med kamraterna och behov av miljöbyte, ordinerat av läkare, föreligga i många fall. Dessa sociala skäl tillmäta vi stor betydelse och hålla före, att ungdom på avvägar är farligare för samhället ju intelligentare den är, varför just den begåvade ungdomen från upplösta hem bör ägnas särskild uppmärksamhet och erhålla möjligheter till utbildning i lämplig miljö. Socialt sett är det också olämpligt att uttaga elevavgifter av i flertalet fall obemedlade elever. Vad sedan angår mera *allmänna* synpunkter, måste det anses vara värdefullt att även ungdomar, som äro sent skolmogna eller komma från i skolavseende missgynnade orter, få möjlighet till utbildning. I själva verket har Mariannelundsskolan redan många år innan staten organiserade läroverk för vuxna fungerat som ett läroverk av denna typ, egentligen ända sedan sin tillkomst 1904. Att skolan fortfarande fyller denna funktion framgår av att skolan i sina nuvarande realskolelinjer har 103 elever i åldern 17—25 år, samtliga dessa alltså över ordinär realskoleålder.

Under dessa förhållanden finna undertecknade, att det icke kan vara skäligt att längre låta Mariannelundsskolan vänta på sitt statsbidrag, då skolan nu bedrivit sin verksamhet i icke mindre än 55 år eller sedan år 1904 och varje år sedan 1949 ingivit ansökningar om statsbidrag, vilka icke ens föranlett riksdagsbeslut 1956, då skolan erhöll examensrätt, eller därefter. Det kan i detta sammanhang nämnas, att Mariannelundsskolans husmodersskola och handelsskola, vilka stå under inspektion av kungl. överstyrelsen för yrkesutbildning, sedan åtskilliga år åtnjuta fullt statsbidrag enligt samma grunder som gälla för kommunala yrkesskolor.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Vidkommande *motionerna I: 132* och *II: 166* samt *I: 245* och *II: 303* får utskottet framhålla, att rådande platsbrist vid de statliga och kommunala läroanstalterna synes motivera, att statsbidrag övergångsvis i avvaktan på den 9-åriga skolans genomförande anvisas för upprätthållande av verksamheten vid Anundsjöbygdens realskola och Mariannelundsskolan. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t om möjligt till nästa års riksdag framlägger

förslag i ämnet. Utskottet förordar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet sålunda anfört.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må

a) till *Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 675 000 kronor;

b) i anledning av motionerna I:132 och II:166 samt I:245 och II:303 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

9:o) **Läroboksnämnden.** Kungl. Maj:t har (punkt 201, s. 477) föreslagit riksdagen att till Läroboksnämnden för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 67 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 3 500 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundelin* (I: 236) och den andra inom andra kammaren av herr *Ståhl m. fl.* (II: 297) har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte besluta, att läroboksnämnden avskaffas och att det under förevarande punkt uppförda förslagsanslaget av 67 000 kronor utgår.

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 297.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag och har alltså icke ansett sig böra biträda de i motionerna I: 236 och II: 297, såvitt här är i fråga, framställda yrkandena.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 236 och II: 297, såvitt nu är i fråga, till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 67 000 kronor.

10:o) **Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 202, s. 477), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kronor.

11:o) **Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 203, s. 477 och

478), vilket innebär en anslagshöjning med 4 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 25 700 kronor.

12:o) **Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 204, s. 478), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 130 000 kronor.

13:o) **Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 205, s. 478 och 479), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 95 000 kronor.

14:o) **Vissa kostnader för student- och realexamina.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 207, s. 480), vilket innebär en anslagshöjning med 50 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 039 500 kronor.

15:o) **Brevskolestipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 209, s. 483 och 484), vilket innebär anvisande endast av ett nominellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att för budgetåret 1959/60 må till *brevskolestipendier* utdelas högst 150 000 kronor;

b) till *Brevskolestipendier* för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

16:o) **Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 210, s. 484 och 485), vilket innebär en anslagsminskning med 20 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

17:o) **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 206: Psykologisk-pedagogiska institutet. Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket samt

punkten 208: Studiebidrag och stipendier;
vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 2 april 1959

På statsutskottets vägnar:
MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Einar Persson, Ivar Johansson, Sundelin, Thun, Holmqvist, Axel Johannes Andersson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Palme, Erik Svedberg, Jacobsson, Bengt Gustavsson, Sundin och Kaijser; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Ståhl, Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herr Blidfors, fröken Karlsson, herrar Arvidson, Lassinantti, Johansson i Norrköping, Larsson i Hedenäset och Helén;

dock att vid behandlingen av punkterna 2—17 herr Gustafsson i Skellefteå deltagit i stället för herr Helén.

Reservationer

1) vid punkten 1 (Allmänna läroverken: Avlöningar)

a) av herrar *Palme, Kaijser, Jansson* i Kalix, *Persson* i Växjö, fröken *Elmén*, herr *Blidfors*, fröken *Karlsson*, herrar *Lassinantti, Johansson* i Norrköping, *Larsson* i Hedenäset och *Helén*, vilka ansett

dels att utskottets yttrande från och med det stycke på s. 13, som börjar med »Utskottet är», till och med det stycke på s. 14, som slutar med »budgetåret 1960/61», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill för egen del i anslutning till vad departementschefen anfört i denna fråga understryka betydelsen av att elevtillströmningen till såväl realgymnasier som yrkesskolor ökas och därigenom en breddning sker av underlaget för ökad rekrytering till matematisk-naturvetenskaplig och teknisk utbildning. Såsom departementschefen uttalat framstår det som särskilt angeläget att ur de stora årskullar, som under de närmaste åren lämnar realskolan och försöksskolan, utvinna ett relativt sett betydligt större antal elever än hittills med matematisk-naturvetenskaplig utbildning. Det åsyftade resultatet kan naturligtvis inte vinnas uteslutande genom den föreslagna utökningen av antalet veckotimmar i matematik i vissa årskurser. Detta har också betonats i Kungl. Maj:ts förslag, och utskottet vill för sin del understryka vikten av bland annat ett fortsatt arbete på ämnesmetodikens vidareutveckling och en förutsättningslös granskning av kursinnehåll och kursfördelning. Detta är en av huvuduppgifterna för 1957 års skolberedning.

Utskottet delar sålunda departementschefens uppfattning att en utökning av antalet matematiktimmar i de angivna årskurserna bör komma till stånd under den avsedda försöksperioden såsom ett led i strävandena att underlätta matematikstudierna och därmed stimulera till en ökad elevtillströmning till real- och fackgymnasier samt yrkesskolor. Vid sina överväganden har utskottet givetvis prövat frågan, huruvida en ökning med en veckotimme i matematik borde motsvaras av en minskning med en timme för annat eller andra ämnen, för att icke de berörda timplanernas sammanlagda veckotimtal — 37 timmar — under försöksperioden skulle behöva ökas till 38. En sådan omändring av timplanen kräver emellertid synnerligen ingående överväganden beträffande alla de skiftande faktorer, som påverkar sammansättningen av en timplan. Med hänsyn till att frågan om den definitiva timplanens utformning faller inom 1957 års skolberednings arbetsuppgifter, kan det såsom departementschefen framhållit här endast bli fråga om en försöksperiod fram till och med läsåret 1961/62. Utskottet anser sig i anslutning till såväl 1940 års skolutrednings som 1946 års skolkommissions uttalanden rörande timplanernas sammanlagda vecko-

timtal kunna förutsätta, att det genom skolberedningens utredningsarbete skall bli möjligt att få fram en timplan för den framtida skolan, vars sammanlagda veckotimtal understiger de nu aktuella siffrorna. Med hänsyn till vad nu anförts anser sig utskottet icke i här förevarande ordning kunna företa en sådan omändring av timplanerna att den förordade förstärkningsanordningen under försöksperioden genomföres inom ramen för det nuvarande veckotimtalet.

I likhet med departementschefen finner utskottet det självklart, att varje utökning av de redan ansträngda timplanerna kan komma att medföra menliga konsekvenser för elevernas arbetsförhållanden. En avgörande förutsättning för att den sålunda förordade utökningen av antalet matematiktimmor skall få åsyftad effekt, samtidigt som sådana konsekvenser för elevernas arbetsförhållanden undvikas, är naturligtvis att den ytterligare timmen, såsom departementschefen med skärpa framhållit, anslås till övningsräkning inom det nuvarande kursinnehållets ram och att det således under inga förhållanden får bli fråga om att höja undervisningens mål. Det kan med skäl förväntas att ökningen av veckotimtalet skall medföra en motsvarande reduktion av hemarbetet. Det synes likväl lämpligt att, på sätt departementschefen förordat, skolöverstyrelsen utfärdar bindande föreskrifter och anvisningar härom. Utskottet förutsätter vidare att Kungl. Maj:t ägnar största uppmärksamhet åt tillämpningen av dessa föreskrifter och anvisningar i syfte att tillse att den verkliga omfattningen av elevernas sammanlagda arbetsbörda icke ökas. Under nu angivna förutsättningar anser sig utskottet kunna godta Kungl. Maj:ts förslag.

Vad gäller förslaget praktiska genomförande torde för vissa skolskjutsdistrikt svårigheter kunna uppkomma att ordna en sådan läsordning att behov av extraskjutsar icke uppstår. I flertalet fall torde sådana problem kunna bemästras genom en ytterligare förbättrad schemaläggning genom utnyttjande av håltimmar, m. m. Utskottet erinrar vidare om förefintliga möjligheter att under vissa förutsättningar jämka det sammanlagda antalet veckotimmor i särskilda fall och att medgiva extra skjutsar. Utskottet förutsätter att dessa möjligheter effektivt tillvaratas.

Under åberopande av vad sålunda anförts biträder utskottet departementschefens förslag i förevarande hänseende och avstyrker följaktligen bifall till motionen II: 105.»

dels ock att utskottets hemställan i nedan angivna delar bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 105,

3. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	129 184 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	4 028 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	43 255 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	27 000 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	1 207 000
Summa kronor	204 675 600

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 600
Nettoutgift kronor	204 638 000

4. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 204 638 000 kronor.»

b) av herr *Arvidson*, som ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 13, som börjar med »Utskottet är» och slutar med »större utrymme», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet är ense med departementschefen därom att vissa åtgärder böra vidtagas för att förstärka matematikundervisningen såsom ett komplement till övriga av skolöverstyrelsen angivna förstärkningsåtgärder. Ehuru utskottet inte kan undgå att ge uttryck för tvekan om lämpligheten av en ökning av timantalet i matematik vid en tidpunkt, då bristen på lärare i ämnet är akut, vill utskottet förorda, att ämnet matematik inom enhetsskolan erhåller en förstärkning av två veckotimmar, av vilka den ena bör komma klass 7, den andra klass 9 tillgodo. Timantalet på enhetsskolans högstadium skulle då bli $4 + 4 + 5 = 13$ (mot för närvarande $3 + 4 + 4 = 11$). Utskottet förordar vidare en höjning av timantalet i matematik för den treåriga realskolan; då det sammanlagda timantalet där för närvarande är 12 ($4 + 4 + 4$) och parallellitet med enhetsskolan är önskvärd, bör höjningen inskränka sig till en veckotimme, förlagd till klass 3, varigenom timantalet skulle bli $4 + 4 + 5 = 13$. Den fyraåriga realskolan har för närvarande ett sammanlagt timantal i matematik av 15 ($4 + 3 + 4 + 4$); med hänsyn till detta jämförelsevis höga timantal kan utskottet i fråga om denna skolform icke förorda någon höjning. Höjningen av timantalet bör gälla en försökstid av tre år.

Utskottet vill i likhet med departementschefen understryka, att kursfordringarna i ämnet under inga förhållanden böra få höjas och att de extra timmarna helt böra anslås till att ge övningsmomentet större utrymme.»

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »Såsom av» och slutar med »budgetåret 1960/61», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Såsom av det ovan anförda framgår har utskottet å ena sidan funnit sig böra med vissa ändringar tillstyrka departementschefens förslag i vad det avser en förstärkning av matematikundervisningen men å andra sidan icke ansett sig böra biträda förslaget om en utökning av det totala vecko-timtalet. Med anledning härav förordar utskottet, att kompensation för de extra matematiktimmarna beredes inom ramen för nuvarande totala timantal genom att motsvarande minskning göres för något eller några andra ämnen. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen härutinnan meddela erforderliga bestämmelser.

Av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit framgår, att syftemålet med motionen II: 105 blivit i huvudsak tillgodosett.

Vid bifall till utskottets förslag synas de av departementschefen beräknade kostnaderna för genomförande av de extra matematiktimmarna kunna reduceras med i avrundade tal för de allmänna läroverken 600 000 kronor, för enhetsskolan 300 000 kronor och för högre kommunala skolor och privatläroverk omkring 250 000 kronor. På grund av statsbidragssystemets utformning kommer reduktionen utom vad gäller de allmänna läroverken emellertid inte att göra sig gällande förrän budgetåret 1960/61.»

dels ock att utskottets hemställan i nedan angivna delar bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 105,

3. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	129 184 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 028 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	42 655 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	27 000 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 207 000

Summa kronor	204 075 600
--------------	-------------

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m. 37 600

Nettoutgift kronor 204 038 000

4. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 204 038 000 kronor.»

2) vid *punkten 9* (Läroboksnämnden) av herrar *Sundelin, Jacobsson, Ståhl*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att läroboksnämnden ej visat sig kunna tjäna de syften som särskilt från kommunalt håll betonades vid dess tillkomst, nämligen att verka som sovringsinstrument i en rikhaltig och dyrbar skolboksfloa. Värdet av nämndens arbete har framför allt bestått i att enstaka, pedagogiskt olämpliga läroböcker stoppats redan under förberedelseskedet. Det finns emellertid numera goda skäl att stadsförbundets och landskommunernas förbunds skoldelegationer i samarbete med skolstyrelseförbundet på ett fullt tillfredsställande sätt kan uppträda som kostnadspressande part gentemot förlagen och därvid utöva den roll som läroboksnämnden ursprungligen varit tillämnad. Vad kvalitetsgranskningen beträffar har så betydande förbättringar i förlagens arbetsformer skett på senare år att den ytterligare kontroll som nämnden numera kan utöva inte motiverar granskningsproceduren och kostnaderna för denna. Det är framför allt ur den kritik som ämneskonferenser och kollegier riktar mot en ny lärobok som förlagen kan dra värdefulla lärdomar. Formerna för denna kritik torde snarast förbättras om lärarna blir medvetna om att de även skall fylla det ansvar mot skolmyndigheterna som läroboksnämnden hittills utövat.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 236 och II: 297, såvitt nu är i fråga, besluta att avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1959/60 till Läroboksnämnden.»
